Sisäministeriö NEUVOSTORAPORTTI SM2020-00192

KVY Rytkönen Riikka(SM), Uljas Ilmari(SM), Niskanen Katri(SM), Gras Jutta(UM), Hämäläinen Mari(UM)

08.07.2020

Asia
OSA; Epävirallinen sisäministerikokous 7.7.2020

Kokous
Sisäministereiden epävirallinen videokokous 07.07.2020

Puheenjohtajamaa Saksa järjesti sisäministereiden epävirallisen kokouksen videoyhteydellä 7.7.2020. Ministerit keskustelivat kokouksessa eurooppalaisesta poliisikumppanuudesta ja lainvalvontayhteistyön kehittämisestä. Saksan puheenjohtajakauden prioriteetti jatkaa ja konkretisoi aiemmilla puheenjohtajakausilla käytyä keskustelua EU:n sisäisen turvallisuuden tulevaisuudesta. Puheenjohtajan lähtökohta tehokkaasta ja luottamukseen perustuvasta lainvalvontayhteistyöstä ja tiedonvaihdosta sisäisen turvallisuuden perustana sai tukea. Keskustelussa korostui odotetusti tietojärjestelmien yhteentoimivuus, rajat ylittävä yhteistyö poliisityön lähtökohtana, kentällä toimivien poliisien tarve laadukkaalle tiedolle, sekä Europolin roolin vahvistaminen uusien uhkien torjunnassa ja uusien teknologioiden, innovaatioiden ja tiedonvaihdon keskuksena. Myös koronakriisin opit vakavan rikollisuuden muuntautumiskyvystä on huomioitava. Sisäministerit ilmaisivat laajasti tarpeen Europolin ja muiden virastojen riittävälle rahoitukselle, ja tukivat komission aloitetta Europol-asetuksen uudelleentarkastelusta. Puheenjohtaja tuottaa keskustelun pohjalta paperin, joka toimii aloitteena komission suuntaan.

Välimeren etsintä- ja pelastusoperaatioita (SAR) koskevassa asiakohdassa keskusteltiin erityisesti tuen tarpeesta muuttoliikepaineen kohteeksi joutuville jäsenmaille tulevina kesäkuukausina, kun komission ehdotuksia maahanmuutto- ja turvapaikkapolitiikan uudistamiseksi odotetaan syyskuussa. Keskustelussa korostui tarve kokonaisvaltaisiin ratkaisuihin, joilla tuetaan rajaturvallisuutta, ihmissalakuljetuksen torjuntaa ja palautuksia yhteistyössä kolmansien maiden kanssa. Komission tulevalta uudistukselta odotetaan rakenteellista ratkaisua myös SAR-tilanteisiin.

1. Eurooppalainen poliisikumppanuus

Ministerit keskustelivat kokouksessa eurooppalaisesta poliisikumppanuudesta ja lainvalvontayhteistyön kehittämisestä. Lisäksi esillä oli EU-virastojen ja erityisesti Europolin roolin vahvistaminen. Keskiössä poliisiyhteistyön kehittämisessä on puheenjohtajan mukaan tietojenvaihdon

kehittäminen ja siihen liittyvien instrumenttien optimaalinen käyttö. Kattava tietojenvaihto ja pääsy tarvittaviin tietoihin ovat edellytys rajat ylittävän rikollisuuden torjumiseksi. Puheenjohtaja korosti myös virastojen rahoituksen lisäämistä samalla kun niiden tehtäviä kehitetään.

Komissaari Johansson kiitti puheenjohtajaa erittäin tärkeästä aloitteesta. Lainvalvontayhteistyötä on tehty kauan, mutta sitä on edelleen vahvistettava. Uudet ja modernit tietojenvaihtomekanismit ja saatavissa oleva tieto ovat keskiössä. Europolilla on keskeinen rooli tietojen yhdistämisessä ja yhteisten toimien vahvistamisessa. Europolin mandaattia tulee vahvistaa ja sen tulee pystyä vastaamaan muuttuviin uhkiin. Komissio tulee esittelemään uudelleenarvioinnin asetuksesta joulukuussa. Lisäksi koulutus ja osaaminen ovat merkittävässä roolissa. On myös tärkeää kehittää keskeisiä EU-tietojärjestelmiä ja EMPACTia (Euroopan monialainen rikosuhkien torjuntafoorumi), joka on yksi lainvalvonnan keskeisistä työkaluista.

EP/LIBE korosti, että EU:n sisäinen turvallisuus riippuu täysin viranomaisten tietojenvaihdosta ja yhteistyöstä. Tietojärjestelmien yhteentoimivuus on erityisen tärkeä laajuuteensa vuoksi ja nyt on aika tehokkaalle täytäntöönpanolle. Tulee olla tekniset standardit tietojenvaihdolle ja tiedon laadulle, erityisesti terrorisminvastaisen työn osalta. Myös riittävät suojakeinot on varmistettava. Lainvalvontaviranomaisten koulutus ja osaaminen ovat aivan keskeisessä roolissa. Europol on keskeinen toimija ja EP on tuonut myös aikaisemmin esiin, että viraston riittävät resurssit on turvattava.

Puheenjohtajan lähtökohta tehokkaasta ja luottamukseen perustuvasta lainvalvontayhteistyöstä ja tiedonvaihdosta sisäisen turvallisuuden perustana sai tukea. Keskustelussa korostui odotetusti tietojärjestelmien yhteentoimivuus, rajat ylittävä yhteistyö poliisityön lähtökohtana, kentällä toimivien poliisien tarve laadukkaalle tiedolle, sekä Europolin roolin vahvistaminen uusien uhkien torjunnassa ja uusien teknologioiden, innovaatioiden ja tiedonvaihdon keskuksena. Europolin on tuettava jäsenmaita analyysin ja muun osaamisen kautta, ja uusia teknologioita, kuten tekoälyä tulee kehittää. Myös koronakriisin opit vakavan rikollisuuden muuntautumiskyvystä on huomioitava. Ministerit ilmaisivat myös laajasti tarpeen Europolin ja muiden virastojen riittävälle rahoitukselle, sekä tukivat komission aloitetta Europol-asetuksen uudelleentarkastelusta.

Suomi korosti moniviranomaisyhteistyötä ja kokonaisturvallisuutta. Tulee keskustella konkreettisista kehitysideoista. Kaiken relevantin tiedon tulee olla käsiteltävissä ja lisäarvoa tuottamassa. Suomi tukee tiedon saatavuusperiaatetta. Tietojenvaihto ja analysointi on kaiken yhteistyön keskiössä. Tulee pystyä vahvistamaan myös ennalta estävää toimintaa. Tietosuojan ja muiden perusoikeuksien, kuten tasa-arvon kunnioittamisen tulee olla EU:n lainvalvontayhteistyön perusta myös jatkossa. Europolin rooli on keskeinen ja sitä tulee vahvistaa. Viraston tulee jatkaa jäsenmaiden tukemista. Europolin rahoituksen tulee olla linjassa viraston tehtävien kanssa.

Puheenjohtaja totesi laativansa keskustelussa esiin nousseiden asioiden pohjalta paperin, joka toimii aloitteena komission suuntaan. Lisäksi puheenjohtaja korosti virastojen resurssien turvaamista ja totesi edistävänsä myös tätä asiaa.

2. Välimeren etsintä- ja pelastusoperaatiot

Välimeren etsintä- ja pelastusoperaatioita (SAR) koskevassa asiakohdassa keskusteltiin erityisesti tuen tarpeesta muuttoliikepaineen kohteeksi joutuville jäsenmaille tulevina kesäkuukausina, kun komission ehdotuksia maahanmuutto- ja turvapaikkapolitiikan uudistamiseksi odotetaan syyskuussa. Puheenjohtaja totesi, että kesän vuoksi muuttoliikkeet lisääntyvät koko Välimeren alueella, minkä vuoksi on tehtävä voitavamme ihmissalakuljetuksen kitkemiseksi ja ihmishenkien suojelemiseksi. Tarkoituksena on tarkastella, miten voidaan yhdessä edistää koordinoitua lähestymistapaa.

Komissaari Johansson totesi, että saapumiset meritse ovat kasvussa ja erityisesti Maltaan kohdistuva paine pienenä saarivaltiona on kova. Lisäksi merkittävää nousua viime vuodesta on tapahtunut Kanarian saarilla, joilla muuttoliike on kuusinkertaistunut viime vuodesta. Koordinoitu lähestymistapa on tärkeä, ihmishenkien menetyksiä ja hyväksikäyttöä on saatava torjuttua. Komissio tukee laajasti kumppanuuksien rakentamista lähtö- ja kauttakulkumaiden kanssa erityisesti laittoman maahanmuuton ja ihmissalakuljetuksen torjunnassa sekä laillisten väylien luomisessa. Kumppanuuksia korostaa myös 13.7. Italian aloitteesta komission tuella järjestettävä konferenssi Pohjois-Afrikan kumppanimaiden kanssa, se on toivottavasti tärkeä alku yhä tiiviimmälle yhteistyölle ihmissalakuljetuksen vastaisessa työssä. Nyt haetaan yhteistä eurooppalaista ratkaisua ja solidaarisuutta, lisäksi ulkorajoja on turvattava tavalla, joka kunnioittaa oikeutta turvapaikanhakuun. SAR-tapauksia on ollut jatkuvasti ja sisäisiin siirtoihin tarvitaan mukaan lisää jäsenmaita. Osana tulevaa uudistusta (uusi maahanmuutto- ja turvapaikkapakti) tarvitaan kestävä ratkaisu myös SAR-tapauksiin, pakti annetaan syyskuussa. Sitä ennen on tarkasteltava tulevia kesäkuukausia. On myös muita tapoja osoittaa solidaarisuutta kuin sisäiset siirrot, kuten palautusten edistäminen Maltalta.

EP/LIBE muistutti, että tuhansia ihmisiä on hukkunut Välimerellä ja tilanne jatkuu ja ehkä paheneekin koronapandemian myötä. SAR-operaatioita on vähän ja kansalaisjärjestöjen toimintaa alueella on vaikeutettu. Nykyinen EU:n lähestymistapa keskittyy ihmissalakuljetuksen torjuntaan ja rajaturvallisuuteen. Olisi sen sijaan vahvistettava oikeusvaltioperiaatetta ja otettava siirtolaisten oikeudet ratkaisun pohjaksi. Tarvitaan kokonaisvaltainen lähestymistapa, mukaan lukien EU:n laajuinen valtiojohtoinen SAR-toiminta. Tarvitaan eurooppalainen ratkaisu ja sitovaa solidaarisuutta jäsenmaiden kesken. Koronaviruksen leviämisen torjuminen on tärkeää ja osana sitä on pidättäydyttävä palauttamasta siirtolaisia paikkoihin, jotka eivät ole turvallisia. Tarvitaan laillisia, turvallisia väyliä ihmisille, jotka tarvitsevat suojelua. Pitää taistella ihmissalakuljettajia ja heidän toimintatapojaan vastaan. Työtä on tehtävä yhteisvoimin lainsäätäjien kesken.

Keskustelussa ministerit korostivat tarvetta kokonaisvaltaisiin ratkaisuihin, joilla tuetaan rajaturvallisuutta, ihmissalakuljetuksen torjuntaa ja palautuksia yhteistyössä kolmansien maiden kanssa. Ad-hoc-toimien sijaan tulee päästä pysyvämpiin ratkaisuihin. Komission tulevalta uudistukselta odotetaan rakenteellista ratkaisua myös SAR-tilanteisiin. Automaattiseen sisäisten siirtojen järjestelmään kriittisesti suhtautuvat totesivat sen olevan vetotekijä ja juuri sitä, mitä salakuljettajat toivovat. Solidaarisuuden muodoissa on oltava joustava, jotta maat voivat antaa tukea itselleen sopivalla tavalla. Osa kertoi tukeneensa jäsenmaita ja kolmansia maita mm. rajaturvallisuudessa ja palautuksissa antamalla teknistä ja taloudellista apua ja lähettämällä asiantuntijoita. Keskisen Välimeren reitin lisäksi muistutettiin paineesta myös muilla reiteillä ja maarajoilla. Euroopan ulkosuhdehallinto nosti esiin kolmasmaayhteistyön ja YTPP-missiot, jotka edistävät osaltaan ihmissalakuljetuksen torjuntaa eri muuttoliikereiteillä.

Suomi kiitti puheenjohtajaa työstä solidaarisuuden eteen ja korosti tulevan maahanmuuttopaktin tärkeyttä. Tarvitsemme uuden alun, jotta saamme oikeudenmukaisen ja toimivan turvapaikkajärjestelmän. On tärkeää tukea muuttoliikepaineen alla olevia maita ja Suomi toimeenpanee parhaillaan helmikuussa tehtyä päätöstä ottaa Välimeren maista enintään 175 haavoittuvassa asemassa olevaa turvapaikanhakijaa. Suomi on myös osallistunut aktiivisesti Välimeren Frontex-yhteisoperaatioihin.

Suomen edustajat
Ministeri Ohisalo ja virkamiesvaltuuskunta

Asiakirjat
Puheenjohtajan keskusteluasiakirjat

Liitteet

Viite

Asiasanat	Europol, laiton maahanmuutto, muuttoliike, oikeus- ja sisäasiat, poliisiyhteistyö, rajavalvonta, turvapaikanhakijat
Hoitaa	**LVM, OM, SM, UM, VM**
Tiedoksi	EUE, LIIVI, OKM, PLM, STM, TEM, TULLI, VNK, VTV